

PARODOS

František Šohaj

Strofa 1.

Zeusova věštko ty sladkoretá, co tu od zlatojasna
Pvthona proslulým neseš
Thebám? Napnuta jest mysl má, chvěju hrozně se bázní,
Peane, ty Delie spasný!
Jak děsím se tě, co as tu nového a
Neb ve změnách času opětnoh mi před zrakem odhalíš!

Antistrofa 1.

K tobě volám přede vším, dcero Zeusa, Atheno nebeská,
I k tobě sestro Artemis,
Spáso zemí, jež u slávy sedíš na tržišti okrouhlém,
téz Febe, ty dalekoměrný!
Stůjte co ochranodárce trojí při mně!
Když jste u pohromy dřívější, ana klíčila město nám,
Zahnali strasti plamen hubivý, - ō pomozte i tenkrát!

Strofa 2.

Ach běda, bečislne trpím
strasti ! Nemocentě lid tu všecken a obrany duch nenalézá,
ježby tu prospěla; neb plody veškery
slavné země víc nedaří se, bolesti
a trápení v porodech nemohou ženy snéstí.
Tak v zástupech je lze vidět jako ptáčata bystrá,
rychleji než hubivý oheň, an k břehu
ženou se říše dolní.

Antistrofa 2.

Tak hyne beze počtu lidstvo tím!
Plémě ubohé leží tu venku neoplakané, smrtonosné.
Tam ženy, tam šedivé s nimi matky na
stupních oltáře porůznu klečící
lkají o spásu ve strasti bolestně prosíce.
Zalzpěv zavznívá, spolu stesky a nářeky bolné.
Ō tedy pošly, zlatá dcero Zeusova,
sladkou pomoc prosícím!

Strofa 3.

Aresa zhoubného, co nyní, ač zbrojí neobrměn
mě pálí a v ryku kolkolem doráží,
donuť, krokem zpětným by z vlasti odprchl
k cizím krajům, buď v bezedno lože Amfitrity,
neb kams ku břehům nepohostiným
víru thrackického.
Neustaneť; co nezhubí
noc, to den zničit' i zas.
Zeuse, jenž hromům
ohnivým velíš,
ve své velemoci, svým poraz ho bleskem!

Antistrofa 3.

Lykie králi, ō nech ať šipy tvé neodvratné
kolem srší z tětivy zlatem stkané, nám
pomoc nesouce! Kéž vzplanou pochodně též
Artemidy, s nimižto tam hory proletuje Lykské.

Ferdinand Steibitz

Zvěsti ty Diova, ze zlatých Delf zní slova tvá sladká:
cože as přinášíš do pyšných Théb?
Trnu pln neklidu, zděšené srdce mi horečně bije!
Ō Paiáne, lékaři božský,
před tebou chvěji se s posvátnou úzkostí,
čeho si vyžádáš hned či v příštích měsících dalekých?
Rci mi to, nebeský hlase, ty děcko naděje zlaté!

Nejprve vzývat chci vás, ō Athéno, Diova dcero,
Fiobe, ty vrhači dalekých střel,
sesterská Artemido, ō věhlasná královno země,
zjev se, ach, zjev se, ach, spásná ty trojice,
jež na thébském náměstí trůníš!
Jestliže již i dříve, když pohroma na vlast se řítla,
smrti jste zhasili plamen, ō přijďte, ō přijďte i nyní!

Ō hrůza! Nesmírné útrapy mé!
Je churav k smrti veškerý lid
a ztupělo důvtipu ostří:
kterak tu pomoci, kterak se brániti?
Plody se nedaří sloutné země,
není požehnán rodiček bolestný skřek.
Jak hbitý poták
rychleji nezkratné ohnivě vichřice
duše za duši ulétí na západ
k Hádovu břehu smrti.
Tak hřbitovem nesmírným stala se vlast!

Tlí po zemi tílek nebohých změř
a rozsévá nákazu smrti.
Na stupních oltáře sténají v modlitbách
nevěsty mladé i šedivé matky,
lkajíce k bohům, by skončili hrůzu těch béd.
A žalný zpěv
kvílením provázen proniká k Foibovy –
Sešli nám tedy svou spásu radostnou,
Diovo dcero zlatá!

A Area, který zbrání prost
s pochodní sžíravou obchází
a seje nárek a žárem plní těla,
ō prosím, zažen ho na útěk daleko z vlasti mé,
zažeň ho do hlubin obrovských
k podmořské Amfítrítě,
zazeň ho na výspy thrácké,
bouřlivě nehostinné!
Je marno již všechno: zdolá den,
čeho snad ušetřila noc –
Ōtče Die, v rukou tvých
je vláda blesků ohnivých:
ō udeř a Area znič svou hromovou ranou!

Tvé střely ochranné, nezdolné
z tětivy, pletené ze zlata,

Jaroslav Pokorný

Přesladké poselství, co v tobě praví
bohů i lidí věčný pán?
Neseš z Delf zhoubu či naději slávy
do sedmi skvoucích thébských bran?
Duše má vzrušena
v úzkosti tone –
lékaři, ochránce
Apollóne,
zmatený ve strachu trnu již:
Co v střídě hodin přísoudíš?
Co bude zítra? Co už dnes?
Pověsti, dítě Naděje svatě,
odpověz!

Athéno moudrá, nejdřív se k tobě,
Diova dcero, utíkám.
Slyš, jistý Střelče, zářící Foibe,
Apollóne, ach, pomoc nám!
Volám i patronku
našeho lidu,
stříbrnou lovkyni
Artemidu –
vy z bídy jste nás vyvedli
když nad Thébami osud zlý
zaplanul požárem –
sestupte, bozi, přijďte zase,
spaste zem!

Běda mi! Po těle bezpočtu ran,
vidím, jak umírá všecken můj lid.
Obrany není, jen smrt je můj pán,
naděje zhasla a nedává žít.
Země je sirá. Siré jsou klíny.
Křik rodiček láme se v píseň hran.
Jak houf tažných ptáků, jak bezmezný, širý
ohnivý uragán
duše za duši letí
smrti do černých bran.

Svět zkameněl v hřbitov. Má otcina v něm.
Děti, má naděje – ponurý chór –
mrtvými tělíčky pokryly zem,
leží a dýchají do vzduchu mor –
Nevěsty, matky – ubohé plačky –
před chrámy stenají o pomoc. Žal
tisíce modliteb z trýzněných hrdel
vyrůstá na chorál:
Bozi, sešlete spásu,
nechte nás žít zas dál!

Moc jde městem bez ustání.
Zhoubný host! I beze zbrání
všecko živé rdousí, bije,
všecko sžehne v prach a stíny –

I Bakcha, zlatým v čele vínkem
krášleného, těchto
krajín zplozence, Ménadek
vůdce s pohledem zřátým
vzývám, z žihavé
ať metá oheň
pochodně na boha nectěného od bohů.

kéž na pomoc nám létají, ó Foibe,
ty dárče světla! A Artemido, ty zjev se též
s ohnivou září plamennou,
s kterou po horách těkáš!
Volám i tebe, ó Bakchu,
jásavý, zpitých zraků,
ty průvodce Mainad šílených,
se zlatým vínkem na hlavě:
přispěj rodné vlasti své
a boha, který od bohů
je nenáviděn, svou planoucí pochopní sžehni!

Otče bohů, věčný Die,
odvrať vraha od otčiny,
sraz do navždy do hlubin,
zaklej do skal na pobřeží!
Kdo dnes přečkal noci stín,
stejně zlý den přečká stěží –
Die, vládce hromů, v ráz
svými blesky vraha sraz!

Apollóne, lučištníku,
zlatý šíp tvůj v okamžiku
všecko zlo a zkázu zmaří,
svatý klid a štěstí dá mi.
Artemido, sešli září,
v které svítáš nad horami!
Dionýse, celý věk
ctím tě, plodná sílo země,
Souputníku Bakchantek,
Bože révy, rodný, ke mně
pojď a mor a zmar a žal
pochodní svou jasnou spal!

DIALOG OI DIPUS-TEIRESIAS

František Šohaj	Ferdinand Stiebitz	Jaroslav Pokorný
<p>EDIP Ó ty, jenž všecko rozeznáváš, řečené i tajené, i nebeské a pozemské, víš též, ač nevidíš, jakou to chorobou je město skličeno; a v tobě jedině jsme spásu svoji vyhlídli a zástitu. Neb Febus — nevěděl-liš to již od poslů — nám tázavším se odpověděl, jedině že vykoupení moru toho dojdeme, když pilně vypátravše vrahy Lajovy buď usmrtíme, neb ze země vyvrhnem. Hleď tedy dopřítí nám ptactva zjevení, neb jinou-li kde pro nás věštby cestu víš. I přispěj sobě, městu, přispěj též i mně, a sprost' nás hříšné skvrny, vraždou povstalé; vždyť žijem tebou jen, a muže nejkrasší jest cností, jiným skutkem, radou pomáhat.</p>	<p>OIDIPUS Ó Teiresio, zkoumáš věci zjevné i tajné, na nebi, i na zemi; a nevidíš-li, přece jistě víš, jak trpí vlast. A její záchranu a spásu, pane, vidíme jen v tobě. Snad jsi již také slyšel od poslů, že poslali jsme do Delf a že bůh jen jediný nám věstil konec hrůz: když Láiovy vrahy najdeme a usmrtíme nebo vyhostíme. Nuž věsti nám teď z letu ptačího, neb znáš-li jiný způsob věštění, a zachraň stát i sebe, zachraň mne a zprost' nás skvrny vzešlé z vraždy té! Jsme v rukou tvých; a nejkrásnější úkol je prospívati, jak a pokud lze.</p>	<p>OIDIPUS Všecko znáš, Teiresie, zjevné věci i skryté, co je na nebi i v zemi, a třeba slepý, stejně jako my víš, jakou ranou trpí naše vlast. Jen v tobě jediném teď nalézáme ochránce, svého spasitele. Snad už jsi slyšel od poslů, co vzkázal na náš dotaz Apollón: Prý není jiné záchranu z těch hrůz než najít vrahy Laia; popravit anebo vyhnat za hranice. Vydej nám věštbu, Teiresie, z ptačího letu nebo jakýmkoliv chceš jiným způsobem. Očisti sebe, očisti obec, mne a všecken lid, od téhle poskvrny! Jsme ve tvých rukou. A pomáhat, kde máme příležitost a síly stačí, to je bezesporu nejlepší úkol pro každého z nás.</p>
<p>TIRESIAS Ach věděti — jak strašno — vědoucimu když to neprosívá! Toť já věděl předobře, však zapomněl jsem; sic bych sem byl nepřišel.</p>	<p>TEIRESIAS Oh, jak je strašné býti rozumný, když rozum není platný!</p>	<p>TEIRESIAS Je vskutku nelitostné vědět to, co nijak neprospěje vědoucím.</p>
<p>EDIP Což jest ti, že s myslí tak kleslou přicházíš?</p>	<p>OIDIPUS Co je? Jak skličěn stojíš před námi!</p>	<p>TEIRESIAS A já to vím a zapomněl jsem na to — jinak bych nebyl přišel.</p>
<p>TIRESIAS Ó pusť mne domů; neboť snesem nejnásze i ty své pak, i já své, když mne poslechněš.</p>	<p>OIDIPUS Toť proti právu, proti vlastní tvé, že nechceš k věštbě otevřít svých úst!</p>	<p>OIDIPUS Co ti je?</p>
<p>EDIP Řeč nepravá to, lásky prázdná ku obci, jež živila tě, když chceš rady odepřít.</p>	<p>TEIRESIAS Vždyť zřím, že slova tvá ti neprospějí, a abych nebyl stejně postižen —</p>	<p>TEIRESIAS Proč jsi tak skleslý? Pusť mě domů! Když mě</p>
<p>TIRESIAS Ba vidím, že i tvá tu slova nevedou tě ku blahu; by se i mně tak nevedlo</p>	<p>OIDIPUS Ach, zůstaň, při bozích, a zjev, co víš!</p>	<p>OIDIPUS Hle, všichni lkáme k tobě v pokoře.</p>
<p>EDIP Ó viš-li rady, pro bůh, neodvracuj se tu od nás, skroušeně když všickni prosíme.</p>	<p>TEIRESIAS Jste nevědomí všichni! Neřeknu ni slova již, bych nezjevil tvou zkázu.</p>	<p>TEIRESIAS poslechněš, ponese me oba dva svůj osud snáz.</p>
<p>TIRESIAS Jsteť nevidomí všickni; nechciť ničeho tu věštiti, bych tvoje neodhalil neštěstí.</p>	<p>OIDIPUS Jak, ty to víš a nevyjevíš nic?</p>	<p>OIDIPUS Stůj! Jednáš proti právu</p>
<p>EDIP Co pravíš? ty že víš, a neřekneš a tak nás zradit obmýšlíš, a město zhubit chceš?</p>	<p>TEIRESIAS Chceš zradit nás a obec zahubit?</p>	<p>TEIRESIAS a proti vlastní, co té živila, jestliže nechceš věštbu vyjevit.</p>
<p>TIRESIAS Ját' nechci sebe rmoutit ani tebe; proč se ptáš tak marně? na mne toho nevyzvíš.</p>	<p>TEIRESIAS Ni tebe, ani sebe nechci rmoutit. Nač pátráš marně? Nepovím ti nic!</p>	<p>OIDIPUS Vidím, že tobě tvá řeč nenese nic dobrého. Mám skončit zrovna tak?</p>
<p>EDIP Což nikdy, zlobo nad vše zloby — skály bys i tvrdost popudil — to říci nehodláš?</p>	<p>OIDIPUS Ty zloduchu — vždyť k hněvu dohnal bys i tvrdou skálu — ty to nepovíš?</p>	<p>TEIRESIAS Klekáme u tvých nohou, prosíme tě — Nic nikdo nevíte a já neřeknu dát už ani slovo, abych ti nebyl věstcem neštěstí.</p>
<p>TIRESIAS Taks zatvrzelý, že se nelze doprosit?</p>	<p>TEIRESIAS Tak nepřístupným, tvrdým zůstaneš?</p>	<p>TEIRESIAS Ode mne neuslyšíš nic! —</p>
<p>EDIP Ty povahu jsi haněl mou, a neznáš té, jenž v tobě právě bydlí; a přede tupíš mě.</p>	<p>TEIRESIAS Ty tupíš moji povahu, a sám svou vlastní přehlídíš, jen laješ mně!</p>	<p>OIDIPUS Zlořečený starče, i skála už by pukla zlostí nad tebou. Nepovíš? Tak tebe se nic nedotkne a nic tě neobměkčí?</p>
<p>TIRESIAS Kdož by se nerozhorlil, slyše taková tu slova, jimiž k obci jevíš nevážnost. Vždyť přijde to i samo, bychť i mlčet chtěl.</p>	<p>TEIRESIAS Ba kdo by nevzplál hněvem při tvých slovech, když otčiny si takto nevážíš?</p>	<p>TEIRESIAS Mně spíláš — sebe sám však nevidíš. Jen mne tu ponižuješ!</p>
<p>EDIP Však právě to, co přijde, to mi říci máš. Juž nechci mluvit dále; za to, chceš-li si, se jitiř zlobou, byť i sebe lítější.</p>	<p>TEIRESIAS Vše přijde, i když budu mlčeti. A nemáš mi to říci, když to přijde?</p>	<p>OIDIPUS Koho by nestrhla stejně k zlosti ta tvá řeč, když takhle pohrdáš svou rodnou obcí! Všecko se splní, i když budu mlčet.</p>
<p>TIRESIAS I nesmlčím juž ničeho, jak rozzloben tu jsem, čeho se domýšlím; věz, zdát' se mi, že tys ten spolu smyslil čin a vykonal, byť i ne rukou vlastní; kdybys vidomý však byl, řek' bych, žes skutek ten i spáchal sám.</p>	<p>OIDIPUS Nuž dobrá, nezamlčím ve hněvu, co jasné zřím. Mně zdá se, žes ty sám i zosnoval i spáchal onen čin — snad nevráždil jsi, kdybys viděl však, jen tebe sama vinil bych z té vraždy!</p>	<p>TEIRESIAS Aj, vskutku! Pak ti velím plniti svůj rozkaz, kterýs vydal: Odedneška již nemluvi ke mně ani k těmto zde:</p>

<p>EDIP neb ty ta hříšná země této nákaza. Ty tak nestoudně vypáčil jsi slovo to, a domýšlíš se, že snad z toho vyvážneš?</p> <p>TIRESIAS Ba vyvážl jsem; pravdyť síla ve mně dlí.</p> <p>EDIP A kým jí nabyl? žeť ne svým to uměním.</p> <p>TIRESIAS Jen sebou; nutils mluvit mě, ač nechtěl jsem.</p> <p>EDIP A co jsi řekl? opakuj, ať zvim to líp.</p> <p>TIRESIAS Což nepochopil prv juž, či snad zkoušíš jen?</p> <p>EDIP Ját' slyšel; avšak nerozuměl, opětuj.</p> <p>TIRESIAS Že tys ten vrah, ježž stíhat chceš, tak pravím ti.</p> <p>EDIP Však dvakrát hanu tu bez trestu neřekneš.</p> <p>TIRESIAS I řeknu ještě více k větší zlosti tvé.</p> <p>EDIP Rci sebe více; marměť bude mluveno.</p> <p>TIRESIAS Že nevěda se svými v hanbě obcuješ, tak dí, a nevíš, jak hluboko v hříších jsi.</p> <p>EDIP A chceš snad stále mluvit takto bez trestu?</p> <p>TIRESIAS Chci, má-li pravda síly jakés do sebe.</p> <p>EDIP Má kromě tebe, u tebe jen nemá jí; neb slep jsi na oči, na uši, na rozum.</p> <p>TIRESIAS Ó neblahý ty, že mi tuto vytýkáš, co vytýkat ti bude v brzce každý zde.</p> <p>EDIP Noc tebe poutá stálá, tak že nemůžeš ni mne, ni jiným, kdož zří světla, škoditi.</p> <p>TIRESIAS Nenít' to osud tvůj, bys padl nyní mnou; tu stačí Febus, jenž to k cíli uvede.</p> <p>EDIP A smyslíl Kreon všecko toto, či snad ty?</p> <p>TIRESIAS Kreon ti není záhubou, tous sobě sám.</p>	<p>OIDIPUS ty sám jsi hříšnou skvrnou otčiny! Jak nestoudněs mi vmetl do tváře ta slova! Myslíš, že mi unikneš?</p> <p>TEIRESIAS Již jsem ti unikl: jsem silný pravdou!</p> <p>OIDIPUS Jak poznals ji? Svým uměním přec ne!</p> <p>TEIRESIAS Zde od tebe! Tys přinutil mě mluvit.</p> <p>OIDIPUS Cos pravil? Promluv zas, ať rozumím.</p> <p>TEIRESIAS Mám ještě mluvit dál? Ty nechápeš?</p> <p>OIDIPUS Ne zcela jasně; opakuj, cos děl.</p> <p>TEIRESIAS Že hledáš vraha, kterým jsi ty sám!</p> <p>OIDIPUS Jak, zas ta urážka? Však zpláčeš hned!</p> <p>TEIRESIAS Mám pokračovat, abys zuřil ještě víc?</p> <p>OIDIPUS Mluv podle chuti; bude to jen tlach.</p> <p>TEIRESIAS Ty nevíš ani, nezříš hanu svou.</p> <p>OIDIPUS Že s vlastní krví hnusně obcuješ!</p> <p>TEIRESIAS Což doufáš věčně mluvit bez trestně?</p> <p>OIDIPUS Ba doufám, má-li pravda jakou moc.</p> <p>OIDIPUS To má, však v tobě ne, ty neznaš pravdu; jsi zrakem, sluchem slep, i rozumem.</p> <p>TEIRESIAS Jak ubohý jsi ve svém spílání: vlast celá vbrzku tobě bude spílat!</p> <p>OIDIPUS Ty synu noci, mně ni jinému, kdo vidí světlo, nikdy neuškodíš.</p> <p>TEIRESIAS Však souzeno ti není padnout mnou; je Foibos s to, by sám to vykonal.</p> <p>OIDIPUS Kdo si to smyslíl: Kreon, nebo ty?</p> <p>TEIRESIAS Ni Kreon neškodí ti, jen ty sám!</p>	<p>OIDIPUS Když splní, jsi mi povinen vše říct! TEIRESIAS Už ani nehlesnu. A jestli chceš, zlob se a zuř, jak umíš nejhůř!</p> <p>OIDIPUS Ted' už</p> <p>je mi to jasné a já nebudu nic zatajovat. Myslím, že ty sám jsi nastrojil ten zločin. Spáchals jej, i když jsi vlastní rukou nevraždil – a kdybys nebyl slepý, řekl bych, žeš i tu vraždu proved jenom ty!</p> <p>TEIRESIAS Opravdu? Pak tě tedy vyzývám, Oidipe, abys dodržel, cos řekl: Nemluv už více na ně ani na mne!</p> <p>OIDIPUS Ty sám jsi kletba vlasti. Tys ten mor! Plivneš mi nestydatě do tváře pomluvu! Myslíš, že mi unikneš?</p> <p>TEIRESIAS Už jsem ti unik. V pravdě je má síla.</p> <p>OIDIPUS Kde paks ji našel? Sotva ve věštbách!</p> <p>TEIRESIAS Zde, v tobě. Tys mne mluvit donutil.</p> <p>OIDIPUS Co říkáš? Opakuj to, nerozumím –</p> <p>TEIRESIAS Nerozuměl jsi? Co mám ještě říct?</p> <p>OIDIPUS Mluv jasněji a znova! Znova mluv!</p> <p>TEIRESIAS Řek jsem, že vrahem, po němž pátráš, jsi ty sám.</p> <p>OIDIPUS Tu dvojí urážku mi zaplatíš!</p> <p>TEIRESIAS Mám mluvit dál? Chceš zuřit ještě víc?</p> <p>OIDIPUS Žvaň si, co chceš!</p> <p>TEIRESIAS Ty nevíš, povídám, že se svou krví zvrhle obcuješ a nevidíš svou hanu! –</p> <p>OIDIPUS Jak dlouho myslíš, že mě smíš urážet?</p> <p>TEIRESIAS Dokud je pravda v právu.</p> <p>OIDIPUS Pravda je v právu, ale ty ne, věšťače, osleply na oči i na uši i na rozum!</p> <p>TEIRESIAS Spíláš, ubožáku, a brzy budou stejně spílat tobě.</p> <p>OIDIPUS Zplozenče noci, mně a nikomu, kdo vidí světlo, škodit nebudeš!</p> <p>TEIRESIAS Není ti souzena z mé ruky smrt, sám Apollón se o to postará.</p> <p>OIDIPUS Vymyslíl si to Kreon nebo ty?</p> <p>TEIRESIAS Nač Kreon, když jsi sám svým nešťestím!</p>
---	--	---

II.STASIMON

František Šohaj	Ferdinand Stiebitz	Jaroslav Pokorný
<p><i>Strofa 1.</i> Kéž souzením jest mi přáno, bych nevinnoť pěstoval zbožnou v slovech v skutcích i všechněch, zákonu dle stálých s výše daných, těchto nebeských éthera zrozcenců, kterýmž Olymp jest otcem jediným a jež smrtná ani moc lidí plodit němůž, aniž je kdy Lethe zahálí spánkem; žije bůh mocný s nimi, jenžto nestárne.</p> <p><i>Antistrofa 1.</i> Zpupný plodí duch tyрана; když se duch zpupný mnohých marných činů, jež byl konal nevčasně bez požitku, dost nabažil, tuť se do příkré výše směle pouští, na sráz vylézá, kde státi nemůž nohou bezpečně. A však prosím, by bůh nekončil obce šlechtný boj a zápas ten; boha svým chciť míti na vždycky ochráncem.</p> <p><i>Strofa 2.</i> Kdož však ale rukou neb ústy v své hrdosti páše zlé, kdož práva se nehrozi a stánky božstva v necti má, osud toho zlý uchvátíž v neblahých těch rozkoších. Když jen chce zisku nepravého získat, když zlych se skutků nestrání, na věc posvátnou své i prsty vkládá, před zlosti šípem kdo pak tu srdce své v těch věcech potom zachráni ? neb když dojdou úcty takto skutky zlé, nač ctím v plesu božstva ?</p> <p><i>Antistrofa 2.</i> Juž se vydati nechci zbožně k slavnu místu věštby víc, nechciť ku Abám do chrámu, nechci tam k Olympii, jestliž tato věštba zřejmá všem lidem se nestvrdí. Ó Zeuse mocný, zveť-li tak tě dobře, jenž všecko řídíš, tobě jen nebuď to tajno, tvé ni říši věčné; južť věštbu božskou o Laju vyřčenou vyvracet myslí co marnou, nikde juž nestkví se Febus v slávě své, hynout věci božské!</p>	<p>Ó sudbo, dopřej mi žít v čisté zbožnosti, bych ve slovech i činech svých vždy plnil svaté nadpozemské řády, oblačných výšin poutníky věčné, jež odvěký nebes klín jen zroditi mohl! Jich nezplodil z krve své syn mateře smrtné a zapomnění lahodný sen nezkalí nikdy jejich zrak: to veliký bůh bytuje v nich, jenž nestárne!</p> <p>Však zpupnost plodivá tyрана, zpupnost bezbožná! Je výstředností lačna jen a zkázy, jása v přesycení slepém, ale když zpita vrcholu dojde, oh, do strmé propasti zlé sudby se skáčí, kde údy si roztrhají! Ó bože, mou prosbu slyš: kéž nikdy zbožnosti nezbavíš nás, nejlepší zbraně otěiny! Jen v ochraně tvé, bože, my povždy chceme žít!</p> <p>Kdo pýchy však cestou jde buď ve slovech nebo činech svých a práva se nebojí a nectí boží příbytky, necht' zdrť ho osud zlý: Měj ten vděk neblahé zvěle své, když z nečestného zisku bude týť a konat skutky bezbožné a na svaté věci drzou sáhne rukou! Zdaž může kdo ještě skrýt svou hruď střelám božím, když takto hřeší? Ctí-li se skutky takové, ó nač, ó nač mám tančiti bohům?</p> <p>Již nepůjdu úcty pln ni do Delf, země kde svatý střed, ni do chrámu abského ni k olympské výšině, když souhlasem lidí všech má slova nebudou stvrzena. Ó Die, jsi-li vskutku pánem světa, ty vševládny, kéž neujde ni tobě ni věčné tvé moci to, co pravím! Je popírán již co zašlý zvuk výrok věštěný Láiovi, nikde již Apollón Foibos není slavně ctěn; ta tam už je víra!</p>	<p>Můj život ať v řeči i ve skutcích fídí vždy poslušnost k božím příkazům, jež nestvořil nikdo ze smrtelných lidí a nepohlí je smrti tůň –! Z nebeské hloubky nekonečné je seslal Olymp na náš svět: V nich velký je, v nich trvá věčně a nepocítí tíži let.</p> <p>Vždyť pýcha plodí přec jen tyранy. zvěli – leč bezudnost je marná jako stín: jen vykypí k šiléným vrcholům zdůli, hned srazí ji osud zas do hlubin. Než jásoť těch vzpour zpitých dolomozí, už polkne je navždy zmar a noc. Já v zmatcích vždy ve vás jen hledat chci, bozi, zbraň sobě i zemi své na pomoc!</p> <p>Leč kdo si svévolně chce věsti, kdo v řeči rouhač jest, kdo nedbá práv a bohy nectí, ať pozná za to trest! A kdo by rukou svatokrádce po všem co svaté, sáh, kdo z nepoctivých získá vratce chce žít, čest šlape v prach – ten měl by se snad, provinilý, před bohy zachránit? Vždyť kdyby tohle dopustili, pak nač je ještě ctít?</p> <p>Já nemohl bych přec nikdy více brát bohy na potaz. když naplněním nestvrdí se teď takhle věštba zas! Ty, Die, ty jsi všemohoucí, ovládáš celý svět. Co ti teď řeknu tváří v tvář nemůžeš neslyšet. Prý věštba o Láiově skonu je prázdna lež a klam! V nic mizí úcta k Apollónu a pustne boží chrám – – –</p>

IV.STASIMON

František Šohaj

Strofa 1.

Lidští synové ach ach,
jakž pak vás zcela juž za nic v tom žití nepočítám!
Neb kdož tu jiného můž' štěstí dočkati; než že mní šťastným být, a dolů že zas v té myšlénce se káci.
Příklad tvůj maje neblahý, tvůj to, Edipe, tvůj osud, šťastným nechci nijakž z lidí žádného nazývat.

Antistrofa 1.

Onť nad vše domýšlení šťastně v cíl zaměřiv se tak štěstí veškera zmocnil, an, Zeuse, tu věštivou pělku, ostrodrapou zhubiv před mou vlast se tu postavil co tvrž, jenž smrti brání.
Od té pak vladařem mojim byls zván v úctě i nejskvělej slynuš, velkolepými byv nad Thebami vládce.

Strofa 2.

Co teď slyším však? kdo neblahý je víc, kdo kletbou je divou, kdo strastmi víc v změnách žití je obklopen?
Ach slavná, ty Edipa hlavo, jenž na týž se byl přístav obmezil, v nějž co syn, spoluť co otec klesnouti měl!
Jakže tě, jakže pak snubně otcovo lůžko až k dobám těm, nebohý, mohlo klidně snášet?

Antistrofa 2.

Bez vůle tvé čas to odkryl, an vše zří; soudilt' dávno sňatek nežehnaný, sňatek rodičky s svým plodem.
Přestrašný ty Lahiův synu, kéže, kéže bych byl tě nespatřil!
Lkám tu nad tebou, nekonečně v pláči má ústa znějí; neboť tebou jsem si zas oddechl opět k spánku i má zas se umkla víčka.

Ferdinand Stiebitz

Hó, hó! Jaké to nic, synové smrti, jaké to nic je tento vezdejší život!
Který, který že lidský tvor získá ze všeho blaha víc než pouhé zdání, že blažen je, a náhlé zhroucení snů svých?
Tvůj los, Oidipe, nešťastný, vida před sebou, příklad tvůj, tvoji bídu, nemohu nic šťastným na světě zvatí!
On! on! Die, ó slyš!
On, který slavně zasáhl cíl a došel plného blaha!
Smrt jenž odrazil od našich bran, hradbou otčiny mě se stal, když zahladil pannu nestvůrnou, tu věštkyni drápů křivých! –
Proto také jsi králem zván vlasti, kterou chráníš jak štít, proto došels nejvyšších poct, vládlš ve velkých Thébách.

A teď – a teď? Koho lze nazvatí bídnejším?
Koho běh života připoutal k takému prokletí, k tolika strastem šíleným?
Hó, hó, Oidipe, slavný Oidipe!
Jakže jsi mohl veplout ve svůj manželský přístav jako rodný syn i plodící otec a choť?!
Jakže aš, jakže tě mohlo snést, neblahý, lůžko otcovo až po dnešní den a mlčet k tvému hřichu?!

Čas vidí vše: Ale ač soudil dávno již, vzpíral se dlouho odkrytí zločinný sňatek tvůj, v kterém jsi chotěm i synem byl.
Hó, hó, Oidipe, synu Láiiův, kéž, ó kéž bych tě nikdy, nikdy nebyval spatřil!
Nářek přehrozný teď zaznívat musí z mých úst –
Musím však říci, co pravda je: dýchám zas lehce, jsa tebe prost, a oko mé bezesné zkonejší se spánkem...

Jaroslav Pokorný

Ach běda, smrtelní!
Sen štěstí sníte sic, leč počet vašich dní je pouhopouhé nic – a nikdo z lidí víc než zdání proradné ve světě nepolapí a marně se v něm ztápí, než do tmy propadne.
Teď, když mám před očima tvou velikost a tvůj pád, Oidipe, sotva budu kdy koho po osudu blaženým nazývat.

Měl statků bezpočet, jak lovec štěstí byl: jen vystřelil a hned šíp zasáh plný cíl.
Zlou sfingu zahubil, věštkyni našich běd, a krutou vražednici už málem vítězící odehnal od hradeb.
A stal se našim králem a ctil ho celý svět –
A dlouho vážen všemi vládl požehnanou zemí kol starých slavných Théb.

A teď? Kdo hloub kdy do propasti pad v běhu života!
Kdo v horším viru ran a strastí kdy loď svou ztroskotal!
Ó žel, Oidipe, slavný pane, žes na své pouti plané tím bédným sňatkem spěl sem do přístavu zkázy, kde byl jsi zároveň své matce v loži synem a v loži manželem – a otcovské kdys lože tě mohlo snést a nehleslo – slyš, bože! – že przníš krev a čest!

A at' ses vzpíral sebevíce: čas šel a čas tě stih, čas, vševidoucí soudce, mstí se, čas trestá dávný hřích –
Ó žel, Laiovo bédné dítě!

Ó žel té chvíle, kdy tě
zrak prvně uviděl!
Teď lítost darmo bere
mí duši mír a klid,
déšť hořkých nářků budu
bez konce světem lít –
Vždyť – mám-li pravdu říci –
tys spasil zem a stát
a jenom tobě díky
zas mohu klidně spát! –

PARODOS

Jiří Gruša, Karel Kraus	Jan Skácel	Matyáš Havrda, Petr Borkovec
<p>Bůh mluví sladce ze zlatých Delf, co ale poví nám tady v Thébách? Napjatě čekám, chvěju se úzkostí, v posvátné bázni ptám se tě, bože, co mi teď uložíš, lékaři útrap, jak se mám vykoupit? Vymáháš ode mne starý dluh, nebo mě zavážeš k novému úkolu? Neoslyš volání, jsi dítě naděje, jsi věčný hlas.</p> <p>Přijď, bože, jako vždy za časů pohrom, všechn lid ochořel, zeslábl k smrti, rozum už nemá zbraň, vzdává se zkáze, mrtví se stěhují v hejnech, jak ptáci, na západ, ke břehům podsvětní řeky.</p> <p>V každém z těch mrtvých umírá město – kdo noci unikl, nepřechká den, a naši synové bez pohřbu leží, už pro ně dávno nemá kdo plakat. Ne válkou, zevnitř nás hubí svým žárem Strašný bůh vraždění – Ares. Zažeň ho, pane, bleskem ho znič!</p>	<p>V posvátných Delfách promluvil sladce bůh, co ale Thébanům přinesou jeho slova? Kde mešká naděje, dětátko zlatovlasé, co zbývá vykonat pro dnešní těžký den? Veliký zármutek a řada těžkých útrap doléhá na město, i rozum otupěl, a kdo nás zachrání, odkud nám přijde pomoc?</p> <p>Nadarmo svíjejí se matky v bolestech, jejich plod mrtvý je a nikdy nedozrál, země se uzamkla, pole přestala rodit a duše zemřelých jak hejna tažných ptáků směřují na západ a spěchají jak blesky napít se z černých vod podsvětní řeky Léthé.</p> <p>Ó bohové, to město umírá a kdo je polituje, kdo pohřbí mrtvé a kdo odstraní hnilobu z ulic, ta nákaza se šíří a marně nevěsty a marně bělovlasé ženy rukama lomí a každá po svém ptá se, kdy konec nastane, kdy pomine ten děs.</p> <p>Vzývám tě, Athéno, překrásná Diova dcero, i tebe, ó Foibe, vrhači ohnivých střel, z tětivy spletené z čistého zlata vyšli svůj posvátný šíp, zabij tu strašnou noc, ó dárče denního světla. A k tobě volám, Artemis, bohyně spásná, neopust' Théby, zachraň nás i dnes.</p>	<p>Diova zpráva ze zlatých Delf k vznešeným Thébám už letí. K proslulým Thébám přichází už líbezná zpráva z Delf plných zlata. Co asi nese? Co je v ní? Co přináší Thébám? Co bude? Chvěju se strachem. Lekám se všeho. Hrůza mě obchází. Děs. Strach všude kolem. Ze všeho děs jde. Chvěju se hrůzou. Čekám. Co chceš, bože? Co chceš? Co zase chceš? Nač čekáš, Apollóne? Dívám se. V hrůze. V hrůze se dívám. Hrůza se dívá na tebe. Co je to? Řekni! Nenech mě čekat! Řekni to! Řekni! Odpověz!</p> <p>Ze všeho nejdřív sem volám tebe, Athéno, Diova dcero! Athéno, volám tě, volám tě první, Athéno, volám tě sem! A volám i tebe, Artemido, přijď sem, kde máš věhlasný trůn, přijď ty, která zemi v náručí svíráš, přijď, Artemido, zvu ti! I ty, Foibe, jenž pouštíš daleké střely, i ty přijď, zvu i tebe! Smrt se vás bojí. Smrt z vás má strach. Smrt se vás děsí. Přijďte! Už jednou tu děs a smrt vzplály až k nebi. Tehdy jste přišli a — strach strachu, hrůzu hrůze, smrti smrt jste přinesli. Přijďte i nyní!</p> <p>Za ranou rána. Rána za ranou. Za ranou rána padá. Zbraň nikdo nezná. Nikdo tu neví, jaký vzít meč a jaký štít. Nerodí ženy, nerodí zem. Utichl nářek rodičích žen. A jako ptáci, střemhlaví ptáci, rychleji nežli plameny, za duši duše, jedna za druhou, k západu míří, k Hádovu břehu. Hrob vedle hrobu. Město je hřbitov. Hřbitovu podobá se zem. Mor jde. Smrt jde. Mrtví jí dávají směr. Mrtvolvy děti — po domech, v polích, na cestách, v řekách, kam se podíváš! Mor jde. Smrt jde. Mrtví jí dávají směr. Divky i ženy, panny i matky k oltářům padly a bědují. Mor jde. Smrt jde. Mrtví jí dávají směr. Z obětíšť slyším zoufalství matek, zoufalství panen, dívek i žen. Mor jde. Smrt jde. Mrtví jí dávají směr. Z nářků se zdvíhá žalobná píseň. Přijď Apollóne! Diova dcero!</p> <p>Ohnivý, planoucí, plamenný Arés do země vtrhnul bez bronzových zbraní. Rozsévá oheň, jenž klíčí a roste jak tráva, jak stromy, jak pšeničný klas. Zažeň jej zpátky, až k Amfitrité, či do thráckých vln, jež neznají přístav. Co noc nechá stranou, skončuje den. Co noc nechá stranou, den skončí. Ty, Die, jemuž blesky se klaní, jedinou ranou Area sraž! Chválím tvé šipy neúprosné, Foibe! Kéž pomohou mi nyní. Chválím tvé horské louče, Artemido! Kéž mi pomohou! Chválím tvou pochodeň, Bakchu, jenž dal jsi zemi jméno, tvou pochodeň, opilý Bakchu, společníku Mainad:</p> <p>kéž boha, jímž zhrdají bozi, boha, co v ohni se vozí, boha, co oheň nadechuje, boha, co oheň vydechuje, boha, co plameny pije, boha, co ohněm se myje, boha, jenž po ohni chodí, boha, jenž plamenem plodí, sežeňneš v prach!</p>

DIALOG OIDIPUS-TEIRESIAS

Jiří Gruša, Karel Kraus	Jan Skácel	Matyáš Havrda, Petr Borkovec
<p>OIDIPUS Teiresie, jsi slepý, a přesto víš dobře, jak strašná pohroma ničí nás všechny. Pomoz nám! Pomoz i mně! Očisti město! Lpí na něm odporná skvrna té vraždy. Jsi naše naděje, jsme teď v tvých rukou.</p> <p>TEIRESIAS Jak hrozné je poznání, když jenom týrá toho, kdo poznal. I tvoje slova jdou po křivých cestách. Všichni jste slepí!</p> <p>OIDIPUS Proč bys nám tajil, co dobře víš?</p> <p>TEIRESIAS Chceš Théby zničit? To je pak zrada! Jsi hluchý k tomu, co mluví ze mne, a přitom neslyšíš ani svůj vnitřní hlas. Můžeš dál urážet — na všechno dojde, i kdybych zamlčel, co se má stát.</p> <p>OIDIPUS Já už to vidím docela jasně, nechci se krotit — řeknu to rovnou: ten zločin vyšel jenom z tvé hlavy, ne že bys vlastněma rukama vraždil, ale mít oči —</p> <p>TEIRESIAS Opravdu? Tedy ti říkám: sám vyplň rozkaz, který jsi vydal, od této chvíle na mne už nemluv — a tady s nikým! Protože bozi prokleli tebe — ty jsi ta poskvrna Théb.</p> <p>OIDIPUS Vychrlit na mne takovou podlost! Nemysli, že snad unikneš trestu!</p> <p>TEIRESIAS Já už jsem unikl. Živím svou pravdu, v ní je má síla. Nemusíš pátrat, kdo Laia zabil — ty jsi ten vrah.</p> <p>IOKASTE Vidiš, co platí všechna ta prorocství! Na slova kněží nikdy nic nedej!</p> <p><i>(Prudce odejde)</i></p> <p>OIDIPUS Čí Je to výmysl — tvůj nebo Kreontův? Bohatství! Důvtipe! Umění vládnout — největší umění v trampotách světa! Proč vám jde v patách taková závist? Jen kvůli moci, kterou mi Théby já o ni nežádal — svěřily darem, jen kvůli ní mě přítel Kreon zálučně napadá a chce mě svrhnout. Nastrčí kejkliře, zrádného kněze, ano, je slepý, když dojde na věštbu, a rychle prohlédne, když cítí zlato. Já ale tehdy mezi vás přišel, já, OIDIPUS, který nevěděl nic, ani se neptal na radu ptáků, a jen svým důvtipem zahubil Sfingu. Ale váš kouzelník by mě teď vyhnal! Aby mu Kreon, až tady povládne, zachoval přízeň? Tohle je spiknutí — za tím je Kreon! Spláčete oba!</p>	<p>OIDIPUS Ty, Theiresie, dovedeš dát smysl nebeským znamením, úkazům na zemi a umíš vyslovit i co je nevyсловné. A třeba slepý, jistě dobře víš, že Théby hynou. Ty nás můžeš spasit a moji poslové ti asi pověděli, že jsme se dotázali v Delfách Apollóna a on nám vzkázal, že mor ustane, jakmile vypátráme vrahy krále Laia a ztrestáme je smrtí nebo vyhnanstvím. Vypjte se letu ptáků, jestliže však znáš lepší a účinnější způsob věštbu objasnit, použij ho a zachraň toto město, sebe i nás, zbav Théby prokletí.</p> <p>TEIRESIAS Jsme ve tvých rukách; muž má tenkrát cenu, když bližním pomáhá — a pomáhat je krásné. Jak je to strašné - znát, když v tom, co víme, je skryt jen zmar a zkáza. Vše jsem zapomněl, jinak bych neměl odvahu sem přijít. Co je ti, proč máš zarmoucenou tvář?</p> <p>OIDIPUS Propust' mne domů. Splníš-li mou prosbu, snáz oba poneseš tíhu osudu.</p> <p>TEIRESIAS Ne, to by bylo proti zájmu státu; nesmíš se zdráhat vyložit nám věštbu.</p> <p>OIDIPUS Tvé naléhání nepřinese ti nic dobrého. Mám strach, že také mně. Nebraň mi jít. Při bozích, počkej! Pověz vše, co víš, vždyť' prosíme tě téměř na kolenu.</p> <p>TEIRESIAS Nic nechápete, netušíte ani a buďte rádi. Já nic neřeknu.</p> <p>OIDIPUS Tak přece víš a odmítáš to říci?</p> <p>TEIRESIAS Chceš pravdu zamlčet a vydat město zkáze?</p> <p>OIDIPUS Nechci nás oba přivést do neštěstí. Už na mne nenaléhej, víc ti neřeknu.</p> <p>TEIRESIAS Nad tebou by se rozhněval i kámen. Mám ti dát vyrvat jazyk, abys promluvil? Odkud se v tobě vzalo tolik zloby?</p> <p>OIDIPUS Mně zlobu vyčítáš a vlastní hněv, ten, který v tobě roste a je celý tvůj, ten nechceš vidět.</p> <p>TEIRESIAS Mne však urážíš.</p> <p>OIDIPUS A kdo by zůstal při tvé řeči klidný? Odmítáš lidem pomoc v neštěstí.</p> <p>TEIRESIAS Vše přijde samo, i když budu mlčet.</p> <p>OIDIPUS Ať přijde cokoli, chci, abys řekl, co!</p> <p>TEIRESIAS Nepovím ani slovo, zuř si sebevíc, zahrň mě urážkami, nic ti neřeknu.</p> <p>OIDIPUS Můj hněv je spravedlivý, nezasleplil mne a nebrání mi vidět věci jasně. To ty jsi nejspíš nastrojil tu vraždu, sám nevraždils jen proto, že jsi slepý.</p>	<p>OIDIPUS Ty, Teiresio, pozoruješ vše, zkoumáš v své mysli zjevné i nevyсловné, rozumíš jak věcem nebeským, tak pozemským. Ač nemůžeš to vidět, jistě víš, čím země trpí. Teď' jsi jediný, kdo dokáže nás vyvést z neštěstí. Snad se ti doneslo, že otázky po poslech Foibos zodpověděl nám: Láiovy vrahy nalézt — a buď smrt, anebo vyhnanství jim vyvolit. Jen tak prý zemi bude líp. Zda k věštbě poslouží ti ptačí křik, či něco jiného, víš nejlíp sám. Vysvobod' sebe, mě i ostatní, zbav naše město hrozné poskvrny! Jsme ve tvé moci. Nade všechno je, když člověk tím, co umí, pomáhá.</p> <p>TEIRESIAS Ne, bože, tohle ne. Vědět je strašné, když nelze zvrátit nic, když tomu, který ví, jen nesnáze se vrací. Den co den si to připomínám. Musel jsem ztratit paměť, jinak bych sem nešel. Vypadáš sklesle. Trápí tě něco?</p> <p>OIDIPUS Ať mě odvedou, chci domů!</p> <p>TEIRESIAS Buďe to lepší pro oba.</p> <p>OIDIPUS Jak tohle můžeš říct! Jdeš proti mně i vlastní zemi, když teď' odmítneš.</p> <p>TEIRESIAS Sám proti sobě mluvíš, Oidipe, než bych i já, to raději —</p> <p>OIDIPUS Ne, neodcházej, pověz nám, co víš! Není tu nikdo, jenž by neprosil.</p> <p>TEIRESIAS Nevíte nic, a proto prosíte. Napospas neštěstí sám sebe nevydám. A ani tebe. Co? Takže víš? A neprozradíš nic?</p> <p>OIDIPUS Chceš zničit město? Zradit vlastní zem?</p> <p>TEIRESIAS Nikoho nechci ranit, tebe ani sebe. A neptej se už, nech mě, víc ti neřeknu.</p> <p>OIDIPUS Ty darebáku! Ty bys rozzuřil i kámen! Nepovíš nic? Ne?</p> <p>TEIRESIAS Kam až chce zajít tvá tvrdohlavost? Urážíš mě a obviňuješ. Sám sebe by sis všímat měl.</p> <p>OIDIPUS Kým by vztek, Teiresio, necloumal, když slyší, jak tu všemi pohrdáš?</p> <p>TEIRESIAS Co přijít má, přijde. V mých slovech to není.</p> <p>OIDIPUS Je snad, co přijde, tím, co mi máš říct.</p> <p>TEIRESIAS Dál mluvit nebudu.</p> <p>OIDIPUS A vztekej se, jak chceš.</p> <p>OIDIPUS Tohle ti splním, Teiresio, rád</p>

MLUVČÍ KNĚZ MLUVČÍ OIDIPUS TEIRESIAS	<p>Jen zkuste odstranit poskvrnu Théb! Mluvíte z hněvu — ty i náš kněz. K čemu nám slouží taková řeč! Povězte, jak máme rozumět věštbě! Víte, že vražda zůstane vraždou. Třeba jsi vladař, v jednom se ti rovnám — i mně dal zákon právo nemlčet. Ty nejsi slepý, a přece nevidíš, ani kde bydlíš, ani s kým žiješ — a čím jsi vlastně syn. Počkej! Čí syn? Kdo je můj otec? Otce ti dá až den, který tě zahubí. Rád přijmu smrt, když znovu zachráním Théby! Řeknu ti jenom; ten, po kom pátráš, na koho veřejně svoláváš pomstu, ten vrah je tady, je tobě blíž, než by sis přál. <i>{TEIRESIAS odchází}</i></p>	TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS	<p>Opravdu? Pak tě ale musím, Oidipe, požádat, abys držel se své klatby. Víc na mne nemluv. Ani k těmto zde. Svým vlastním činem poskvrnil jsi město. To z tvojí viny přišel do Théb mor. A to mi říkáš z očí do očí? Spoléháš na to, že tě nepotrestám? Pravda mě ochrání. A kdopak ti ji zjevil? Nakonec řekneš, že to byli ptáci! Ty, Oidipe, to ty mě do ní nutil. Opakuj znovu, co jsi tady řekl, mluv ale jasně, já ti nerozumím. Opravdu chceš? Tys ještě nepochopil? Co bych měl chápat? Mluvíš v hádankách. Budeš-li pátrat dál, pak vypátráš sám sebe! Tropíš si ze mě smích? Mám pokračovat? Mluv si co chceš. Stejně jenom žvaníš. Klesls až na dno hanby, Oidipe, a vůbec netušíš, jak ohavně se stýkáš s tou, jež je ti nejdražší. Nemůžeš takto mluvit s králem bez trestu. Pokud má pravda jakou moc, pak ano. Ta tvoje ne, ty v sobě pravdu nemáš, ztratil jsi nejen zrak, ale také rozum. Je mi tě líto, vysmíváš se tomu, zač lidé budou se i tobě jednou smát. Noc je tvá matka, jak bys mohl škodit nám, kterým patří jasný bílý den. Nebylo určeno, že padneš mojí rukou, bůh Apollón sám dovrší tvůj osud. To jste si na mne vymysleli s Kreontem? Proč by ti Kreon škodil, ty se ničíš sám.</p>	TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS OIDIPUS TEIRESIAS	<p>a pro sebe si nenechám, co vím. Byl jsi to, myslím, ty, kdo rozmyslel i provedl ten čin. Snad nevráždils, kdybys však nebyl slepý, řekl bych, že to máš celé na svědomí sám. Tak je to tedy, Oidipe? Beru tě za slovo a vyzývám: říd' se svým vlastním nařízením, mě ani jiné neoslovuj, ty jsi tou skvrnou, po níž pátráš! To už je příliš! Nic než nestoudnost! Myslíš, že po tomhle tě nechám jít? Už se tak stalo. Pravdu neztréstáš. Kdes ji vzal? Ze svých věštb? To sotva. Od tebe. Nutíš mě mluvit, nenecháš si říct. Ale co mluvit? Nerozumím ti. Zkoušíš mě? Ty to nechápeš? Ne, Teiresio! Opakuj to! Hned! Tím vrahem, jehož hledáš, jsi ty sám. Přetekl pohár! Tohle zaplatíš! Mám mluvit dál? Tos přece chtěl. Jen mluv... jsou to jen žvásty, nesmysly. Stýkáš se nestoudně se svými blízkými a nevšímáš si, v jaké hanbě žiješ. Taková drzost — zas mě urážíš! Spoléháš snad, že trestu unikneš? Jestli má pravda jakou moc. Má, Teiresio. Tebe však mjíj. Přišel jsi o zrak, o sluch, o rozum. Oidipe, jak jsi ubohý. Co vyčítáš mě, tobě vyčtou záhy. Máš za matku noc. Nám ale světlo do očí vchází — na nás nemůžeš! Mou rukou nepadneš, osud to nechce. U tvého pádu Foibos bude stát. Za tím vším vězí Kreon? Nebo kdo? Kreon? Proč Kreon? Za vším jsi ty sám.</p>
---	--	--	---	--	--

II.STASIMON

Jiří Gruša, Karel Kraus	Jan Skácel	Matyáš Havrda, Petr Borkovec
<p>Osude, dopřej mi, ať je můj život zbožný a čistý slovy i skutkem. Vysoko nad námi všemi je zákon, putuje po nebi v průzračném vzduchu, zrodil se z Olympu, člověk ho nevydal, člověk ho nemůže v paměti uspat, Bůh je v něm velký a nepoddán času.</p> <p>Jen zpupnost vychová vladaře. Zpupnost se v bláhovém obzerveřství, opilá, drápe až na sám vrchol, a pak se zřítí. Srazil ji Osud. V propasti bídy už nemůže stát. Ty ale, bože, nesrážej toho, kdo vede zápas pro blaho obce.</p> <p>Kdo jedná zpupně a kdo se domýšlí, že bude nad právem, nad bohy stát, toho ať za pýchu potrestá Osud. Kdo chtivě a bez míry po zisku sahá, přikládá ruku k bezbožným dílům, troufá si hanobit, co je všem svaté, ať před tvým hněvem nenajde úkryt.</p> <p>Když necháš někoho uniknout z řádu, kterým jsi zavázal každého z nás, nebudu příště putovat do Delf, žádný tvůj chrám už nebudu ctít. Ty nechceš vidět, všemocný Die, nač jsem ti právě ukázal prstem? Už tolik zvetšela tvá věštba Laiovi, že teď dovolíš veřejně popřít? Anebo opravdu zanikla zbožnost?</p>	<p>Neměl by nikdo mluvit tak směle, rouhat se řádu a vysmívat věštbám, na lehkou váhu brát úrady boží. Jestli se proroctví ukáží živá, nikdo víc nepůjde tázat se do Delf a lidé přestanou věřit v bohy. Co potom bude, co stane se s námi na této zemi, kdo zjeví nám pravdu?</p> <p>Tak rád bych slovy i zbožnými činy plnil, co káže nám nebeský řád, a přece se ve mně cos lidského přičí, uvěřit bráním se na slepý osud, bezcitný a plný nezvratných náhod. Ať ten, kdo chodí si chodníky pýchy, ať ten je potrestán za svoji zpupnost, co ale smrtelník, jenž zoufale hledá, proč ten má zahynout, propadnout zkáze?</p> <p>A v tom je velikost, děsivá krása příběhu, který je starý jak lidstvo, ve kterém člověk, jenž poznat chce pravdu, chvěje se úzkostí, napjatý luk, tak volá z hrůzy své:</p> <p style="text-align: center;">Ó bozi, lékaři útrap mých, kde je mé vykoupení?</p>	<p>Kéž čistotou, zbožností, svatostí údy i ústa naplní osud, kéž čistotu, zbožnost, svatost a ctnost do úst i údů osud vloží!</p> <p>Kéž všechna má slova svatá jsou, kéž všechny mé činy jsou ctnostné, kéž všechna má slova čistá jsou, kéž všechny mé činy jsou zbožné!</p> <p>Kéž všechna má slova a všechny mé činy vznešené zákony řídí, zákony, jejichž jediným otcem je Olymp! Kéž nespustím je z očí!</p> <p>Zákony, které nezrodil žádný ze smrtelníků. Zákony, které neukonejší zapomnění. Bůh v nich je mocný! Nestárne!</p> <p>Zpupnost plodivá tyрана. Tyрана zpupnost rodí. Když plná špatnosti vystoupí k vrcholům, čeká ji bezhlavý pád.</p> <p>Ze všech sil prosím, aby bůh nechal dál plát to zápolení, které snad Thébám prospěje! Bůh jednou provždy chrání mě!</p> <p>Kdo mluví pyšně, kdo pyšně jedná, kdo nemá v úctě boží dům, kdo pohrdá, kdo nebojí se — toho ať najde zlý osud! Kdo mluví zpupně, kdo zpupně jedná, kdo svévolnou cestou jde za svým, kdo o svaté věci zavadí drze — toho ať najde zlý osud!</p> <p>Je možné, aby toho, jenž hřeší, minuly boží šípy? Je-li hřích chválen, proč bych měl tančit, proč bych měl tancem bohy ctít?</p> <p>Nechci jít do Delf, do chrámu v Abai, do Olympie se nevydám, k Olympu nechci, do Abai nechci, v Delfách mě nikdo nepotká,</p> <p>dokud se tomu, kdo nevěří věštbám, nebudou všichni vysmívat, dokud na toho, kdo pohrdá bohy, nebudou prstem ukazovat.</p> <p>Hlas bohů slábne! Věštby už nejsou nic! Foibos se v počtech nezjevuje! A zbožnost upadá! Zbožnost se vytrácí! Lidé se nebojí! Člověk nemá strach!</p>

	IV.STASIMON	
Jiří Gruša, Karel Kraus	Jan Skácel	Matyáš Havrda, Petr Borkovec
<p>Smrtelní lidé, všechna pokolení, teď vidím, váš život, ach, jaké je nic! Kdo, kdo z vás měl ze štěstí větší díl, než pouhé zdání — a po něm pád? Když mám teď před sebou, ubohý Oidipe, tvůj příklad, tvůj osud — neřeknu o nikom: ten člověk je šťastný.</p> <p>Tys mířil daleko a šťastně zasáhl cíl, ve všem ti bohové přáli, a jako hradba ses postavil smrti a zkáze. Proto jsme chtěli tvou vládu, ze všech tě vynesli nejvýš, proto jsi poroučel v Thébách. Kde však je konec tvé bídy, komu se život obrátil hůř, komu dal pocítit krutější trápení? Ach, slavný Oidipe, jediný veliký přístav přijímal otce i syna. jak jen tě mohla snášet ta brázda, do které sil už tvůj otec? Snášet tě, nešťastný, dodnes, a mlčky?</p> <p>Čas vidí všechno — tebe si našel i bez tvé vůle a volá tě na soud za to, žes plodil v nešťastném spojení s tou, která zrodila tebe. Laiovo dítě! Proč jenom, proč jsem tě vůbec kdy spatřil? Kvílím a nařikám, nad tebou pláču! Je pravda: ty jsi nám kdysi dovolil vydechnout, ty jsi nám dal klidný spánek.</p>	<p>Před tváří smrti jsme nicotné nic a kdo se domnívá, že dosel štěstí, nese si životem jen pouhé zdání.</p> <p>Když se tak na tebe dívám a vážím, Oidipe, tvůj těžký osud, nemohu o nikom žijícím říci: Ten člověk je opravdu šťastný.</p> <p>Vydal ses na cestu a došel jsi cíle, bohové přáli ti na každém kroku, postavils hráz proti smrti, byl jsi jak hradba, byl jsi jako věž, když Thébanům hrozila zkáza, vyrvál jsi smrtící hádanku Sfinze, proto tě zvolili králem, stanul jsi vysoko nad všemi lidmi.</p> <p>Oidipe, ubohý, nešťastný Oidipe, kde je dnes krásné tvé štěstí, osud je převrátil narub, aby ti ukázal veškerou bídu. Jak mohls v otcových stopách proniknout, Oidipe, tam, kam nesmí nikdo bez trestu vniknout?</p> <p>Soudu se nevyhne nikdo, čas skrýval dlouho tvůj čin, dnes ale strašlivě pykáš a já, já smutný nad tebou pláču, Oidipe, nešťastný synáčku Laiův.</p> <p>Musím však po pravdě říci, že poté, co božskému právu stalo se zadost, my všichni oddechli jsme si a Théby procitly ze zlého snu.</p>	<p>Člověk je nic. Člověk je nic. Člověk je nic. Je nic. Je nic. Člověčí štěstí je jenom zdání. Člověčí blaženost je jenom klam. Zazáří, oslní, udiví všechny — a pohasne, zapadne, vychladne, zmizí. Člověk je nic. Člověk je nic. Člověk je nic. Je nic. Je nic. Když myslím na tebe, ubohý Oidipe, když tebe, Oidipe, před sebou vidím, ničemu lidskému klanět se nemohu, nic lidské nemohu chválit. Člověk je nic. Člověk je nic. Člověk je nic. Je nic. Je nic. Ty, jenž jsi uhodl, ty, jenž jsi zasáhl, ty, s nímž šlo životem zářivé štěstí, který jsi, ó Die, umlčel zpěvy té nestvůrné panny s křivými drápy. Člověk je nic. Člověk je nic. Člověk je nic. Je nic. Je nic. Ty, jenž jsi odvrátil od města zkázu, ty, jenž ses postavil smrti jak val. Člověk je nic. Člověk je nic. Člověk je nic. Je nic. Je nic. Proto tě nazývám králem a vládcem, proto tě nazývám králem Théb, proto tě uctívám, proto ti sloužím, proto ti říkám, že jsi král!</p> <p>Ale teď! Ale teď! Kdo z vás kdy slyšel o někom ještě ubožejším, o někom, jehož by životem šťvaly takové pohromy, takové hrůzy. Oidipe, Oidipe, přeslavný Oidipe, jako syn i jako otec v jediný rozlehlý přístav jsi vplul. Jak to jen mohla snést otcovská brázda? Jak to jen mohla snést? Jak mohla mlčet a nekřičet? Čas všechno vidí. Má oči všude. Dávno vše odkryl, aniž jsi chtěl. Soudí ten sňatek, jenž sňatkem není, sňatek, v němž do klína vchází, ten, co z něj kdysi vystoupil. Oidipe, Oidipe, Laiův synu, kéž bych tě neznal! Kéž bych tě nespatriil! Nařikám! Nařikám! Slyšíš? To díky tobě nadechl jsem se! Jen díky tobě mé oči hasnou!</p>

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

v překladech:

První vydání překladů

Edip král. Metricky Přeložil František Šohaj. Některá poznamenání (s. 67-70), Rozvržení a míra (s. 71-6). Praha, Museum království českého, kom. F. Řivnác 1856. 76 s.

Král Oidipus, tragedie. Přeložil a úvod (s. 9-17) napsal Ferdinand STIEBITZ. (Spolu s: Slídiči.) Praha, F. Borový 1920 (vytištěno 1923). 158 s. (Antika sv. 1) (další vydání 1942, 1970 atd.)

Oidipús vladař. Přeložil a doslov (s. 93-122) napsal Jaroslav POKORNÝ. Praha, Umění lidu 1950. 123 s. Náklad 3 300. (Divadlo lidu sv. 38.)

Oidipus - Antigone. Text ze Sofoklových tragédií Oidipus vladař, Oidipus na Kolonu a Antigone vybral a uspořádal Otomar Krejča, za odborné spolupráce R. Hoška, E. Svobodové a E. Kuťákové. V úvodu 2. části použito úryvků z Aischylovy tragédie Sedm proti Thébám. Přeložili Jiří Gruša a Karel Kraus. Praha, Divadlo za branou 1971. 101 s. (Hry Divadla za branou sv. 2)

Oidipús. Přeložil a upravil Jan SKÁCEL. Praha, DILIA 1988.

Král Oidipus. Pro div. inscenaci přeložil Petr Borkovec. Pracovní překlad s poznámkami a řeckým textem Matyáš Havrda. Brno, Větrné mlýny a HaDivadlo 1999. 320 s.

údaje podle

BIBLIOGRAFIE PŘEKladu ANTICKÝCH DRAMAT

která je k nalezení na webové stránce

<http://www.clavmon.cz/antika/index.htm>

(Gustave Moreau, Oidipoes en de Sfinx, 1864. Metropolitan Museum of Art, New York.)

